

III. évfolyam, 83. szám.

Előfizetési árak helyben és vidéken:

Egy évre - - - - - 12 korona
Félévre - - - - - 6 korona
Negyedévre - - - - - 3 korona
Egyes szám ára - - - 8 fillér.

Telefon szám 6.

HATÁRŐR

UJVIDÉK
1907. július 26, péntek

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Ujvidék, Ferencz József-tér

Kéziratokat nem adunk vissza

Megjelenik szerda, péntek
és vasárnap reggel.

AZ ORSZÁGOS FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT DÉLVIDÉKI HIVATALOS LAPJA

Lapvezér: Teleki Árvéd gróf.

Kiegyezési kinlódások.

A Határőr részére írta: Kalmár Antal dr.

Tavalyról az idénre, télről tavaszra, tavaszról a nyárra, nyárról őszre, őszről télre: ime azok a terminusok, amelyek a közös ügyek áldásait már tíz év óta szünet nélkül dicsérik Magyarországon. A törvény szerint a hadügynek és a külügynek okvetlenül közösnek kell lenni, de ennek a két dolognak annyi nálunk a szétágazó farka, hogy állami életünk existenciális megnyilvánulásai nem állnak egyebekből, mint néhai való jó Csánády: »átkos« közösgyűjteményből. Magyarország és Ausztria között tömérdek sok a surlódási pont s bár ezekre a surlódási pontokra a törvény szerint nem vagyunk kötelezve: azoktól még se birunk megszabadulni, legfeljebb a surlódási területet birjuk csak kisebbé tenni.

Homlokzatban áll itt legelőször maga a vámterület, már tudniillik a közös, mert az önállót: azt elhagyta szent Dávid. Rettenetes az a küzdelem, hogy világos jogaink ellenére csak lépésről-lépésre haladhatunk az önálló vámterület felé. Első lépés volt itt az 1898. I. t.-c. második az 1899. XXX. t.-a. a harmadik lesz, hogy vámszövetség helyett vámszerződést kötünk és a negyedik lenne tíz esztendő múlva a piros-fehérvörös valóságos vámsorompókkal védett önálló vámterület. Ámde ha már kénytelenségből föladtuk a most fölállítandó önálló vámterületet, nagy érdeke a nemzetnek az, hogy az önálló vámterület legalább tíz esztendő múlva *feltétlenül biztosított* legyen. Minthogy pedig a nemzet gyanús szemmel nézte azt, hogy ez a biztosítás egy

második tíz esztendőre szóló szerződésben legyen letéve, s ezt az eszmét a kormány el is ejtette: a most megkötendő szerződésbe be kell venni egy klauzulát, amely szerint ez a szerződés tíz év múlva önnönmagától véget ér, és a vámsorompókkal védett önálló vámterület *önnönmagától* életbe lép. Értsük meg jól: önnönmagától, minden további tárgyalás és egyezkedés nélkül. Mert jegyezzük meg: ha nekünk tíz esztendő múlva az osztrákkal újból tárgyalni és egyezkedni kell, akkor mi már el vagyunk veszve, és megint nem lesz meg az önálló vámterület, amiképen nem lett meg ma, mert nem lett Széll Kálmán törvényébe bevéve az a klauzula, hogy az ebben az évben véget érő törvény után önnönmagától életbe lép a vámsorompókkal védett önálló vámterület. Ennek a mulasztásnak most iszszuk meg a levét!

Ki kell mondani a szerződésben azt is, hogy tíz esztendő múltán a külfölddel megkötendő kereskedelmi szerződéseket Magyarország Ausztriától elkülönítve önállóan köti meg. Mert ha már lesz is önálló vámterületünk, s Ausztriának ki is kell inni ezt a keserű poharat: ő már most is azon mesterkedik, hogy a külföldi kereskedelmi szerződések azután is csak együttesen, a mostani módok szerint köttessenek meg. Ebbe bele nem egyezhetünk, mert ez a megköttség még az önálló vámterület mellett is teljesen megbénítaná magyarországnak önálló gazdasági politikáját. Teljesen érezzük Ausztria és a dinasztia álláspontját, mert az önállóan való szerződés-kötési jog, teliesen érvényre fogna juttatni Magyarországot külön nemzetközi egyéniségét. Ez volna

az első csorba a Habsburgoknak kifelé egységesnek látszó kettős monarkiaján, s ezt sűrű könnyhullajtások nélkül nem viselhetné el se egy Habsburg kebel, se a hü Ausztria.

A külön szerződés-kötési jognak közjogi és gazdasági következménye a külön magyar kereskedelmi konzulátusnak fölállítása is. Ezeket is már most kell biztosítani előre, s tíz esztendő múlva egyszerűen csak fölállítani. Kormányunk bizonyosan komolyan veszi a tíz esztendő múlva életbeléptetendő önálló vámterületet: és így erről a konzulátusi jogról le nem mondhat. És bár a főbb tételekben megállapítottak is mondják a kiegyezést: mi ezekben az elsorolt fontos dolgokban nagyon is tudjuk azt, hogy még nem ugrottuk át az árkot.

Vánszorgó lépés, de mégis lépés a gazdasági önállóság felé a fogyasztási adók kivétele is az osztrák karmok közül. Új esztendővel kezdve fogyasztási adóink bármilyen szabályozása már csak önnönmagunktól fog függeni, és nem egyuttal az osztráktól is

A kiegyezési kérdések komplexumához tartozik még a cukorkérdés, a vasutak paritásos tarifája, maximalis tarifák, a titkos tarifák eltüntetése, az átfutó forgalomban való egyenlő elbánás, a tengerhajózási kérdések, a kereskedelmi *záslók* dolga, a tengeri kikötők konzulátusa, a hajózási illetékek, a tengerészeti hatóságok, a Duna és egyéb folyamok hajózási kérdései, a mértékrendszerről szóló megállapodások, a hálalások, a vásárlátogatások, a szabadalmak, a védőjegyek, a magyar és az osztrák kereskedők egyenlő elbánása alá eső megállapodá-

Erkölesten mesék.

— A Határőr eredeti tárcája. —

Írta: Benda Jenő.

Mondta nekem egy nagyon erkölesten ember:

— Hazug a morálotok és ostoba. Hallgass ide, mondok neked egynehány tanulságos mesét.

— Ismertem egy nagyon előkelő és finom urat, aki ötszobás lakásban lakott, holott hatszáz forint fizetése sem volt, lóversenyre járt, havanna-szivarokat szívott, a legelső szabónál dolgoztatott, sok pénzt költött asszonyra, cigányra és pezsgőre. Mindezt évi hatszáz forint jövedelemből.

— Hogyan cselekedte ezt?

— Ugy, hogy megházasodott

— Gazdag nőt vett el?

— Nem, szegényt. De a szegény nő gyönyörű szép volt, feltűnő pompás asszony példány. Egy igen vagyonos, magasrangú ur pártfogolta, a rangos és költséges háztartáshoz

a férj ur kezéhez minden hónap első napjaiban ez számolta le a pénzt. Mondd! mit szólna ehhez az emberhez?

— Becstelen gazember!

— Helyes! A multkor pedig együtt sétáltam egy házaspárral, hol az asszony ugyan csak gyönyörű szép, s a férj, aki szintén nem többet, mint hatszáz forintot keres, nagyon ostoba. Mondta nekem ez a férfi:

— Nincs nagyobb boldogság, mint egy jó házasság. Látod, addig, amíg nőtlen ember voltam, nyomoruság volt az életem, örökös baj, gond, küzködés. Amióta pedig megházasodtam, csupa öröm a sorsom. Nincs több jövedelemem, mint régen volt. Ketten élünk belőle s mégis mindenre telik. Az asszony művészettel oszt be minden garast, alkuszik a boltban, mindent feleáron vásárol. Nézd például azt a kalapot a fején! Azt hinnéd, legalább tizenöt forint! Pedig mindössze hat forint volt! — Nevettem, mert ezt a kalapot én vásároltam önagyságának — szavamra megérdemelte a hájos, csókoskedvű kicsi nő, — s a kalap nem tíz enőt, hanem harminc forint

volt. Mit szólna hozzá? Becstületes volt ez az ember?

— Ostoba, de becstületes!

— Ne úgy mondd! Becstületes, mert ostoba! Ha okos lenne, csak oly becstelen gazember volna, mint a másik Amiből következik, hogy van becstület, amelyik szintizta ostobaság!

— Ez szofizma volt.

— Lehet. Erkölesten meséhez erkölesten logika! De most más történetet mondok: Két asszonynyal beszélgettem egyszer s nagyaráztam nekik:

Hölgyeim! Az tisztára véletlen, ha Önök tisztoságok! A körülmények véletlen összehatalkozása. Mert mi kell a házasságtöréshez? Hajlam és alkalom. És pedig a hajlam és alkalom nem külön-külön, hanem egyszerre, együtt. Megesik ugyanannak az asszonynak esetében, hogy egyszer megvan a hajlam, de nincs meg az alkalom, máskor megvan az alkalom, de nincs meg a hajlandóság. Az ilyen asszony tisztoság marad, de csakis a véletlen kegyéből, mert minden asszony életében

„Waltham“

A LEGMEGBIZHATÓBB
ZSEBÓRA
KIZÁRÓLAGOS ELÁRUSÍTÓ

Regényi István

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, LÁT-
SZERÉSZ, VÉSNÖK. Leg-
nagyobb raktár arany,

ezüst és drágakő ékszerekben, látszerészeti, olkkekben legdusabb
ohinal ezüst raktár.

sok, a posták, a tanítók, a telefonok, a szerzői jogok, a részvénytársaságok, a biztosító intézetek, az állatforgalmi és egészségügyi szabályozások, a Boszniára vonatkozó intézkedések, vámkezelési és vámkonferencialis dolgok — szentséges isten! mennyi közös surlódási pont!

De ez még mind nem elég: itt van még a készpénzfizetések fővétele, a jegybank fogas kérdése és a kvóta. Ezek ugyan nem tartoznának a vámkiegyezés dolgaihoz, de hát azért komplexum, hogy oda tartozzék. Így akarja az osztrák!

Az új rendszer a városházán.

Balla főispán reformtervei.

Sokkal kevesebb lesz a pótdadó.

Amikor az országban az új rendszer a réginek örökébe lépett, a pusztulás, a romlás már orgiákat ült. Az a másfél esztendő, amely az új rendszert megelőzte, leirhatlan dülást vitt véghez. Ez az állapot azonban nemcsak a politikában volt észlelhető, hanem annak bénító hatása közgazdasági téren is nyilvánult!

Igy voltunk a mi városunknál is! Amikor a torony alá az új rendszer vonult be, a régi rendszer hibáinak és büneinek eltakarítása annyi munkát adott, az új rendszer működését teljességében oly annyira lekötötte, hogy komoly alkotó munkára jó sokáig gondolni sem lehetett.

Azóta egy esztendő pergett le a világ óramutatóján és kezdetét vehette az igazi, komoly munka, mely az összpolgárság jólétét, boldogságát van hivatva előmozdítani.

A *Határőr*-ről még a rosszakarat sem állíthatja, hogy a városi tanácsot valami nagyon dédelgetné, sőt igen gyakran kiméltlen, de meggyőződésünk szerint igazságos hangon tettük szavá a városi tanács működését, — mely, mi tagadás, — sokszor okot adott arra, hogy gondolkozzunk afelett, vajjon a városi tanács az új rendszer szemléiben kíván-e működni?

Balla Aladár dr. főispán azonban méltóságát nemcsak politikai szempontból tölti be közmegelegedésre, de a város ügyei iránt is oly önzetlen és lelkes szeretetet tanusít, hogy a város minden polgára csak hálával tapasztalhatja a város érdekeit szolgáló pártatlan meleg érdeklődését és fáradhatlan tevékenységét.

A személyi kultusz nem a mi kenyerünk! Mi dicsérjük a jót és kárhozzátjuk a rosszat! Mint független ujság, erkölcsileg és anyagilag mindenkitől függetlenek csak hazánkat, városunkat és a közérdeket szolgáljuk. És amiként a multban nyíltan és bátran kifejezést adtunk nem tetszésünknek, úgy örömmel látjuk és tapasztaljuk most, hogy városunk életében mérőföldkőhöz értünk, melynél e város lakosságának boldogulása és jóléte kezdődik.

voltak pillanatok, amikor hajlandó lett volna megcsalni az urát.

Az egyik asszony fejét lehajtva mélyen, elgondolkozott.

A másik asszony lármás, méltatlankodó haraggal zudult rám.

S a két asszony közül az egyik megcsalta az urát. Mit gondolsz melyik?

— Nem nehéz kitalálni!

— Persze, hogy nem! Természetesen, az aki hangosan fölháborodott.

— Még egy utolsó, rövid históriát! Egy szép asszony és egy szép férfi szerették egymást, rajongó, áhítatos szerelemmel. De jött egy kövér podegrás öreg ember s a szép asszony ennek a vén romnak kedveért megcsalta a szép férfit. A vén rom tudniillik igen gazdag volt s drága lakást vett a nőnek s gyönyörű ruhát. Mit szólsz ehhez?

— A nő nagyon erkölcselen volt!

— Ne zavarjuk össze fiacskám a fogalmakat. A szép férfi csak szeretője volt a nőnek, míg a vén rom a hitese, törvényes ura.

Balla Aladár dr. főispán, Bad-Halli tartózkodásáról hazaérkezve, szakadságidejét két napra megszakította. Ezt a két napot pedig, noha szabadságon volt és családi ügyei igénybe vették, a komoly alkotó munkának szentelte.

Értekezletre hívta össze a városi tanács tagjait, hogy velük a közel jövő munkájának programját megállapítsa. Ez az értekezlet azután oly nagyfontosságú és nagy horderejű programot állított össze, mely ha megvalósul, e város minden egyes polgára háláérzettel lesz eltelve. Aki pedig *Balla Aladár dr.* főispán akadályt nem ismerő, szívós akaraterejét ismeri, az egy percig sem fog kételkedni, hogy ez nem csak program marad, de valóságban létesülni is fog.

Balla Aladár dr. főispán legelsőbbben is kifogásolta, hogy egyes tanácsstagok túl vannak terhelve, másoknak pedig kevés munkakörül van és úgy az egyik, mint a másik a város érdekeinek a rovására megy. A városi tanács megszívlelte a főispán kifogását és *Forster Géza* városi katonaiügyi tanácsostól az anyagok és szerek beszerzését és azoknak tanácsi referáát elvette és annak elvégzésével *ifjú Jójárt János* tanácsnokot bízta meg. Minthogy a belügyminiszter a javadalmi hivatal ügyében a Polgári párt indítványa értelmében hozott közgyűlési határozatot jóváhagyta, a tanács a *Marcekovich Imre dr.* tanácsnok és *Náray Jalamér* főszámvevő ellen, azoknak kérelmére megindított fegyelmi elővizsgálatot tárgytalannak tekinti és a fegyelmiüknek a közeli napokban remélhető beszüntetése esetére a javadalmi hivatal ügyeit *Marcekovich Imre dr.* adóügyi tanácsnokra bízta, akinek *Balla Aladár dr.* főispán egyuttal meghagyta, hogy a városi javadalmi hivatalnak kezelési szabályrendeletét készítse el. hogy a javadalmi hivatalnak január 1-én bekövetkezendő városi kezelésbe való átvétele esetén fennakadás ne legyen. Ezek voltak a személyi ügyek, melyeknél jóval fontosabbak azok a reformeszmék, amelyeket *Balla* főispán vetett fel és amelyeknek kidolgozását a városi tanácsnak sürgős feladatává tette, úgy hogy azok már az augusztusi közgyűlésen tárgyalhatók legyenek.

Balla főispán az értekezleten előadta, hogy a vallásfelekezetek iskolafenntartás címén lehetetlenül-lehetetlenebb követelésekkel állnak elő, így legutóbb a gör. kel. egyházközösség: iskola és templom részére 342 ezer korona segélyt kért, a katolikus, reformatus, evangélikus és izraelita közösségek nemkülömben teljesíthetetlen kérelmekkel álltak elő, miért is a város részéről iskola célokra eddig adott és a pótdadónak felét kitevő összegeknek beszüntetését véli. A katolikus és szerb egyházközösségek iskoláikat önmaguk is fenntarthatják és pedig jóval kevesebb kiadásokkal, mint amennyit a katolikusok és szerbek az eddigi összes iskolák fenntartási összegéhez járultak. A többi iskolák államosításának és ezáltal a polgárság válláról, — melyet 75% pótdadó nyom, — 40-50% pótdadó levesznek, mert ennyivel kevesebb lesz már a jövő évben a pótdadó.

Az értekezlet lelkesedéssel tette magáévá a kitünő, közhasznú reformtervet, melynek előkészítésével *Balla* főispán *Profuma Béla* főjegyzőt bízta meg.

A másik hatalmas reformterv; a külföldi diáknak behozatali váma. Egy darabka öndülő vámerület. A külföldi árúk fizessenek behozatali vámot, ezzel a honi kereskedelem és ipar hathatósan támogatva lesz és oly hatalmas jövedelem lesz elérve, amel a pótdadó még 15-20%-al lesz állítva. Ezt a javaslatot is már az augusztusi közgyűlés fogja tárgyalni.

Az értekezlet elhatározta, hogy az ártézi fürdő parkja részére szánt 30 holdból csak 10 holdat fásít be, a többi 20 holdat pedig bérbe adja és szükséghez képest fog a parkhoz csatolni.

Minden dicsérő és elismerő szó felesleges! Az elismerés legékesebb szavánál is szebben beszélnek a nép jólétét, a polgárság boldogságát célzó reformok, melyek, hogy valóra fognak válni: — elég garancia *Balla* főispán akaratereje és alkotóképessége.

A polgárság pedig áldani fogja az új rendszert, mely tán mégsem lesz olyan rossz, — mint azt néhány drabant feltüntetni szeretné.

A patriárka nem mer a bíróság elé.

Elévült becsületsértés.

A „Zasztava“ cikke.

Gyurgyevics Vazul eszéki ügyvéd, a horvát tartománygyűlés volt elnöke. *Brankovics György*, karlócai patriárka megbízásából e hó 15-én megjelent a mitrovicai járásbírósnál és ott általános meglepetésre azt a kérelmet terjesztette elő, hogy a patriárka által *Musiczky Döme dr.* országgyűlési képviselő és tsai ellen megindított és e hó 29-ére kitűzött tárgyalást halasszák el. *Gyurgyevics* kérelmét azzal indokolta meg, hogy *Musiczky Döme dr.* országgyűlési képviselő mindeddig kihallgatva nem lett, sőt még mentelmi jogának felfüggesztését sem kérték a képviselőháztól. Mind ezért arra kérte a járásbírósnak, hogy a tárgyalást halassza el.

Gyurgyevics Vazul, hivatkozással arra, hogy az ugyanez ügyben panaszlott *Manojlovics Vladiszláv dr.* országgyűlési képviselő, mentelmi jogának felfüggesztése előtt már ki lett hallgatva, arra kérte a bíróságot, hogy *Musiczkyt* is már most hallgassa ki, tehát még mentelmi jogának felfüggesztése előtt és kérje a magyar országgyűléstől *Manojlovics Vladiszláv dr.* mentelmi jogának a felfüggesztését, minthogy a bírósági iratokból nem tűnik ki, hogy ez már megtörtént volna.

A mitrovicai kir. járásbírósnak *Gyurgyevics* kérelmének helyt adott és a szenzációsnak ígérkező *Brankovics* ügy tárgyalását f. évi október hó 28-ára halasztotta el.

A *Zasztava* erről az ügyről a következő igen érdekes és a helyzetet élesen megvilágító cikket írja:

„Tehát a patriárka ügyvédje *Musiczky Döme dr.* mentelmi jogának felfüggesztését sürgeti. Hát ez mire való? Mert nemcsak *Brankovics* patriárka, de az ügyvédje is igen jól tudja, hogy ez a kérelmük immár tárgytalanná vált. Ok már csak „levegő után“ kapkodnak. Ugyanis *Musiczky Döme dr.* ellen már az ugynevezett tárgyalagos elévülés állott be, mert a Horvátországban érvényes büntető jog szerint az elévülés három hó alatt áll be, ha a bírósági idézés a feljelentés napjától számított három hónapon belül kézbesítve nem lett. Most már sem a mentelmi jogának felfüggesztését nem kérhetik, sem kihallgattatását nem rendelhetik el.

Es kinek a hibájából történt ez? Senki másnak hibájából, mint *Brankovics* patriárkának. Panaszát az utolsó napon adta be. De még akkor is elég ideje lett volna ügyének megsürgetésére. De *Musiczky* mentelmi jogának felfüggesztését komolyan azon egyszerű oknál fogva sem merte kérni, mert az ezen ügyre vonatkozó iratok különbben a magyar országgyűlés elé kerültek volna. Ezért a patriárka a szerb önálló pártiakat és a szerb önálló pártiak a kormányt rávették, hogy az iratokat két hónapnál tovább maguknál tartásák és *Budapestre* semmiképp fel ne küldjék.

Ebből is látható, hogy *Brankovics*nak mindenütt vannak bűnpártolói. No de erről lesz még egy pár szavunk.

Most, amidőn már minden el van késve és el van évülve, *Brankovics* ügyvédje a tárgyalás elhalasztását kéri és *Musiczky Döme dr.* mentelmi jogának felfüggesztését szorgalmazza. De neki ez nem elég! Azt szeretné, hogy *Musiczky Döme dr.* mentelmi jogának felfüggesztése előtt hallgattassék ki. Nem hivatkozik törvényre, de még valószínűvé sem iparkodik tenni, hogy a törvényt ezt megengedi, hanem hazugsághoz és ámitáshoz fog.

Azt állítja, hogy *Manojlovics Vladiszláv dr.* ki van hallgatva, holott, mint országgyűlési képviselőnek mentelmi joga nincs felfüggesztve, következőleg *Musiczky Döme dr.* ellen is az eljárás folytatandó lenne. Ez nem egyéb, mint gúnyüzés. *Manojlovics Vladiszláv dr.* nem is országgyűlési képviselő, hanem fivére: *Manojlovics János dr.* az. Ezt *Brankovics* patriárka és *Gyurgyevics Vazul*, volt tartománygyűlési elnök is igen jól tudják.

Egyelőre ennyit! Majd visszatérünk még erre az ügyre, hogy *Brankovics* patriárkának

összes bűnpártolóit a nyilvánosságnak bemutatásuk. Különösen *Badaj drt.*, a megbukott kormány igazságügyi osztályfőnökét, aki a szerbek elleni gyűlöletből nagyot ütött a ciryll betűn és azon fáradozott, hogy nekünk azáltal „kedveskedjen” hogy a pátriárkai székben egy legközségesebb fajtájú sikkasztót hagy a nyakunkon.

Majd kitérnek ország-világ előtt, hogy *Brankovics* pátriárka mikép védi meg a becsületét? Nem mint egy pátriárka és nem mint egy „főrend”, aki sürgeti, hogy ártatlansága kiderüljön, hanem egy lókötőnél is rosszabb kifogásokkal él.

Abból, hogy *Brankovics* pátriárka mikép járt el a bíróság előtt, mindenki a pátriárka büntetését láthatja és amiért nem is mer ellenfeleivel a bíróság előtt szembeszállani. Ámde az ügy akár a bíróság nélkül is el lesz intézve. Ebben kételkedni sem lehet, mert újra ismételjük, *a szerb nép nem fogja tűrni, hogy épen a legagyafurtabb gazember legyen a pátriárkája*.

Ezeket írja a *Zasztava*. A *Zasztava* pedig ismeri a szerb pátriárkát és így nincs okunk kételkedni abban, hogy a *Zasztava* igazat mond.

Az ujvidéki közkórház építkezése.

— Több cikk. —

I.

Az államok, vagy városok műveltségi fokának megállapításánál két tényező szokott zsinórmértékül szolgálni: mennyi az iskolája és mennyi a kórháza. Az utóbbiak terén Anglia halad elől, a hol a társadalom vette kezébe az ügyet és milliókat áldoz kórházainak fentartására. Ujabbban a szociális törekvések, a beteg és szegény embertárs sorsán javítani, anyagi körülményeit javítani, testi bajait gyógyítani, vagy fájdalmait türethetőbbé tenni még jobban a kórházak felé terelte a társadalom figyelmét. A társadalom irgalmassága mellett Európa országainak kormányait, municipiumait és orvosait folyton foglalkoztatja és intézmények létesítésére sarkalja az az eszme, hogy népének egészségét emelje és elhalálozásokban a lehető minimális százalékot elérje.

Hogy mi minden történt Európa és Amerika nagy városában az utolsó évtizedekben, azt a közegészségügyre vonatkozó számos törvény, a lakásügy rendezése, ételmisszerek ellenőrzése, csatornázás, vízvezeték és számos egyéb jelenleg alkalmazásban levő institutciók mutatják. — Hogy jó közkórház, egy város közegészségügyi viszonyaira mily mértékben képes befolyjni, és mennyire emeli azokat, azt ma vitatni — mikor már senki sem vonja kétségbe — felesleges.

Hazánkban a főváros vezeti e téren. — Számos meglevő nagy kórházi betegek ezreit képesek felvenni, s minden évben mégis milliókat áldoz e téren. — Ujabbban a klinikai kórház épül és 2/3 millió költséggel egy új nagy kórház mihelyt ez készen lesz egy 500 ágyas munkás-kórház építése van tervbe véve és azután a Rókus-kórház pavillonrendszerben való kiépítése következik.

De nemcsak a fővárosban, hanem az ország minden részében folyik e nemes irányú erős munkálkodás. Hogy ezek az utolsó évben történetekkel jellemezük a tevékenységet és áldozatkészséget, elegendő felsorolni a következőket: Lippa 8000 lakosú nagyközség most adja át a használatnak a 250 ezer koronás költséggel épült közkórházat; Ujhely, Makó, 500 ezer koronán felüli költséggel épült közkórházait most adta át rendeltetésének; Torda és Zilah meglevő közkórházait most bővítik 300 ezer korona költségű sebészeti pavillonnal; Marosvásárhely most írta ki az árlejtést 400 ezer koronás közkórházára, Szatmár-Németi 600 koronás ezer közkórházának terve most készülnek; Kecskemét és Temesvár pedig egy több millios nagyarányú kórház létesítése érdekében most indították meg a mozgalmat. — Ezenkívül számos helyen van még folyamatban vagy kezdeményezés alatt kórház építkezése.

E szép sorozatban méltó helyet foglal el Ujvidék városa, midőn egy modern és nagy közkórház építését, 163 ágyra szóló kórház-épületek létesítésével megkezdi.

A kórház céljaira a futaki-ut mentén a régi vásártér melletti terület vétetik igénybe. A kórház céljaira 220:50 méter hosszú és 228:50 méter mély, vagyis cca 9 katasztrális hold terület foglaltatik le. — E területen 19 körpavillon emelhető; ebből jelenleg tervezve van a gépház és desinfiáló épületen kívül 7 pavillon kiépítése.

A kórház telke úgy hygenikus, mint gazdasági szempontból kifogástalan — A széles futaki-ut, valamint a telket körül vevő utak a forgalom lebonyolítását minden irányban könnyen átvehetik. Az egész közel van a városhoz, de mégis elég távol a város zajától. — A telek maga fensikön fekszik, főfrontjával délkeletre, úgy hogy a hygeniai követelményeknek megfelelőleg délkeletre nyíló összes köztermek előtt egy szép hegyvidék terül el. — Egyik oldalt a gyógyfürdő remek parkja lesz. Az északnyugati oldal felől pedig mintegy negyven holdas erdő kerül ültetés alá. — A fensiköt állandó szellő járja. — Kórház céljaira alkalmasabb területet megrendelésre sem lehetett volna készíteni.

Hova kerüljön az új szinkör?

A *Határőr* mult számában felvetettük a kérdést, hova kerüljön az építendő városi új szinkör és egyuttal megkezdettük a kérdésünkre beérkezett válaszok leközlését. A pósta azóta is garmada számra hozza az érdekesnél-érdekesebb hozzászólásokat, melyek közül a megfelelőket leközlöttük. Alkalmat adunk ezzel a közönségnek, hogy a város sorsának intézésébe hivatott szavának súlyával beleszóljon és egészséges eszmék felvetésével az intéző körököt irányítsa, nekik a város ügyeinek intézésében segítségére legyen.

A beérkezett válaszok közül a következőket közöljük le:

„Igen tisztelt szerkesztő ur!

A *Deákteret* legalkalmasabbnak találnám, mert valamikor ugyanis ott állt a színház. — A sétatérből nem szeretnék erre való teret kiharosítani, hiszen ugyanis elég kicsi, pedig azt minél jobban ki kellene szélesíteni, a mi közegészségügy előnyére szolgálna. Szívvelyes üdvözléssel
Karlsbad, 1907. jul. 22.

Dr. Kubinyi Károly
törvh. biz. tag.

„Véleményem az, hogy az építendő szinkörnek a legmegfelelőbb helye a régi színház helye a *Deák-téren* homlokzattal az *Andrássy-utca* felé. És pedig azért, mert egy színháznak az intelligens közönség között lehetőleg a város központján kell lenni.”

Tisztelettel

Ujvidék VII./17. 1907.

Schwarcz Lipó,
fakereskedő.

„A hozzám intézett kérdésre, hogy hova kerüljön a szinkör? a következő választ adom: A városi szinkör részére a megfelelőbbnek találok a következő helyeket a következő sorrendben:

1. *A régi szerb színház helyét, mert központban van.*
2. *Kórház helyiség* (ha oda gymnasium nem építetik,) mert a *mosáni helyiségeket a színeseknek ki is lehetne adni* s ebből a városnak jövedelme is lenne.
3. *Lövöldét* — ha ugyan ez a városé, mert már ott kész park van.
4. *Az ártézi fürdőház parkját.*
5. *A sétatéri helyiséget.* Ezt azért mondom utolsó helyen, mert az itt építendő szinkör, idővel akadály lehetne a város Duna felé való fejlődésének: akadályt pedig ne csináljunk. Maradjunk tehát a 4 első számnál, hogy ezek közül melyik a legjobb, legalkalmasabb hely, az én gondolatom az első számot mondja legjobbnak legalkalmasabbnak.”

Ujvidék, 1907. évi július 17-én.

id. Jojárt János
törvh. biz. tag.

„A legmegfelelőbb helynek tartom a városi sétatér azon részét mely az ugynevezett *Erzsébet ligettel* szemben van, mert városi saját telek, alkalmas arra hogy a szinkörrel cukrászda stb.

összeköttessek, nyáron egyedüli helye a város publikumnak, hol este tartozkodhatik, kényelmesen elérhető, a publikum rendes utjai közé tartozik, míg ellenben távol eső helyen a közönség nehezebben határozza el magát szinkörbe menni, mert egy sajtóságos magyar bajunk, hogy minden más különféle bajokon kívül még *kényelmesek* is vagyunk.

Ha az lehetetlen, akkor nincs városunkban más igazán alkalmas hely ha csak a főtéren valamely magánházat nem sajátítunk ki.

Egy szinkörnek ab ovo az a feltétele, hogy szabad, könnyen hozzáférhető helyen épüljön, tűzrendészeti szempontból szintén előny, ha egy szinkör szabad helyen áll. Nem ismerem a közhangulatot sem a különféle combinatioikat, hisz hónapok óta nem jutok hozzá közügyekről valakivel beszélgetni, a tek. szerkesztő egyenes felhívása folytán ezek voltak mondani valóim.”

Üdvözlét és kartársi szeretettel

Deutsch Kálmán

A Magyar Textilipar szerkesztője.

„Én a *Határőr* által tervbevett sétatéri *rózsadombot* tartom a legmegfelelőbb helynek és pedig mert a legszigorúbb követelményeknek felel meg, minthogy a színház minden oldalról szabad téren felépíthető volna, de főleg azért, mert harminc évi álom megvalósítását látnám, hogy a Barán egy széles út (avenue) keletkezne.”

Tisztelettel

Krók Károly

törvh. biz. tag.

HIREK.

Katonai felülvizsgálat. Péterváradon kedden, e hó 23-án reggel 8 órakor katonai felülvizsgálat volt, amikor is a vegyes bizottság polgári elnökeként a m. kir. honvédelmi miniszter képviselőjében Balla Aladár dr. főispán szerepelt.

A légszuszgyár megváltása. *Forster Géza*, városi tanácsnok, a légszuszgyár ügy előadója arról értesítette az ujvidéki légszuszgyár igazgatóságát, hogy a város szakértőivel e hó 29-én a légszuszgyárban helyszíni szemlélet fog tartani és a szerződés értelmében élni fog azon jogával, hogy az üzleti könyvekbe be tekinthessen. A légszuszgyár igazgatósága az értesítésre azt a választ küldte, hogy e hó 29-én az egyesült légszuszgyárak Augsburgban székelő központi igazgatóságának kiküldötte nem jöhet, miért is a helyszíni szemlének megtartását 14 napra elhalasztani kérték. A város a kérelmet nem találta teljesíthetőnek, mert a város szakértői: *Ppeiffer Ignác*, budapesti műegyetemi tanár és *Debreceni Jenő*, gépészmérnök, a debreceni világítási művek igazgatója csak e napon jöhetnek és így a város a helyszíni szemlélet e hó 29-én okvetlen meg fogja tartani. A város szakértői vasárnap este érkeznek Ujvidékre.

Árad a Duna. A Duna vizállása egzre emelkedik. A jelenlegi víz magasság: 4 méter 89 centiméter.

A gimnázium új épülete. *Apponyi Albert gróf*, vallás- és közoktatásügyi miniszter arról értesítette *Balla Aladár dr.* főispánt, hogy egyik kiküldötte a legközelebbi napokban Ujvidékre érkezik, hogy a gimnázium új épülete részére kijelölendő telket megtekintse és a főispánnal, a várossal, esetleg az érdekelt magánosokkal érintkezésbe lépjen. A miniszter az új épület emelésével kapcsolatosan Ujvidéken középiskolai internátust akar létesíteni, ami állami, vármegyei és városi érdek, miért is felkéri a vármegyét, — ezzel a leirattal kapcsolatosan Bács megye főispánjához is leiratot intézett, — hogy az internatus költségeihez járuljon hozzá. *Balla* főispán a leirat tartalmát a városi tanácsal tudatta, és egyidejűleg meghagyta, hogy az ügy akként készítesse elő, hogy az már az augusztusi rendes közgyűlésen tárgyalható legyen.

Popovics Ignác né elköltözött. A *Határőr* tette szöve *Popovics Ignác* nének, ennek a veszedelmes kalandornak bűnös üzemleit és csalásait. Egy hosszú cikkben lepleztük le azt a boszorkánykonyhát, amelyet ez a hirhedt csalónő Battyáni-utca 21. alatti házában berendezett, ahol hiszékeny és buta embereket lépre csalt és kifosztott. Rendőrségünk csodálatos keztűs kézzel bánt el *Popovics* nével és végre is *Popovics* né volt az, aki meguntta, hogy boszorkánykonyháját leleplezve, — jól jövedelmező üzletétől legyen megfosztva, el-

adta házat, butorait, fényképező és cinkografiai műtermét és kedd este Ujvidékről végkép elköltözött. Itt már nem volt többé talaja; — akit kifoszthatott, megcsalhatott, — azt nem kimélte. És most új hazát keres magának, hol előlről kezdheti veszedelmes csalásait, hol még nem ismerik és hol még „boldogulhat”. Reméljük rendőrségünk módját fogja ejteni, hogy Popovicsné többé ne szerencsételtessen városunkat.

Készülő sztrájk. Csak röviddel ezelőtt alakult meg az ujvidéki borbély- és fodrászsegédek szakszervezete és máris arról értesülünk, hogy a borbélysegédek a sztrájk eszméjével foglalkoznak és munkabér emelése iránti kérélmüket legközelebb munkaadók elé terjesztik, kiknek válaszáról fog függeni, hogy a borbélysegédek sztrájkba lépnek-e, vagy sem? Erettségünket munkáskörből kaptuk, de nem volt módunkban annak hitelességéről meggyőződni, de annyit mégis megtudtunk, hogy az új szakszervezet gyakori ülésein a munkabér kérdésével foglalkozott.

Az árvizkárosultak érdekében. Torontál-vármegye törvényhatósági bizottságát Nagy-Becskeken június hó 27-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy a megye területén és főleg Rudolfsnádon pusztított árviz okozta nagy nyomor és szenvedés enyhítésére országos gyűjtést indít. Ezt a kérelmet valamennyi társ-törvényhatóságnak megküldték. Ujvidék városához tegnap érkezett le a kérelem, melyet az augusztusi közgyűlésen fognak tárgyalni.

Berceller Lipót nyugdíjaztatása. A belügyminiszter tegnap leérkezett leirata szerint jóváhagyta a városi közgyűlésnek azt a határozatát, mely kimondotta Berceller Lipót városi mérnöknek saját kérelmére történt nyugdíjaztatását. A belügyminiszter egyidejűleg kivételesen jóváhagyta a közgyűlésnek azt a határozatát is, mely Bercellernek az államnál eltöltött szolgálatait a nyugdíjba betudja és nyugdíjéveinek számát 16 évben állapítja meg. — Berceller Lipót mérnök végleges felmentése, — amint értesülünk, — e hó végével fog megtörténni.

Lesz-e posztógyárunk? Olvasóink bizonyára emlékezni fognak arra a cikksorozatra, amelyben a *Határőr* állást foglalt a gyáripar fejlődését bénító azon határozata ellen, melyet egyik városi közgyűlés Demetrovics Vladimír dr. főkapitány indítványára mondott ki és amely szerint a keletkezendő új gyárak a Ferenc-csatorna melletti területre kerüljenek. Elmondottuk és kimutattuk, hogy ennek keresztülvitele a talajviszonyok miatt lehetetlen és lapunk szerkesztője ez ellen a közgyűlésen határozottan állást foglalt, sőt amikor a közgyűlés a határozatot mégis kimondotta, azt meg is felebbezte. — Szerettük volna, ha ez alkalommal nekünk ne lett volna igazunk. De most az események hónapokkal ezelőtt elfoglalt álláspontunkat igazolják. Ugyanis Sztudinka Ferenc posztógyár céljaira 11 hold (13200 □-öl) területet kért és kapott. Sztudinka a város feletti Dunaparton kérte a területet. A városi közgyűlés többsége szerkesztőnk megindokolt tiltakozása dacára a város alatt adott területet. *Öletszerűen*, anélkül, hogy a területet megvizsgálta volna. Azóta már majd egy fél év telt el és Sztudinka még mindig nem vehette át a területet. Nem vehette át pedig azért, mert az alacsony terület még ma is nagyrészen viz alatt áll. A Dunából és a Ferenc-csatornából kiszivárgó víz előntötte a posztógyár céljaira szánt területet. Sztudinka Ferenc a városhoz intézett és e hó 12-én kelt levelében a területre vonatkozólag kijelenti, hogy azt, miután az viz alatt áll, *át nem veheti*, mert azt a gyár céljaira előbb 1 1/2 méter alapkővezéssel kell ellátni, ami szertelenül megdrágítja az előirányzott kiadásokat. Arra kéri tehát a várost, hogy ármentítse a területet, készítse el az alapkővezést vagy pedig adjon ármentes területet, — mert addig *nem lesz posztógyár*. Tehát fél-évvél utóbb ott vagyunk, ahol lenni — fél-évvél ezelőtt megjósoltuk. Hogy nem lesz posztógyárunk és nem lesz gyáriparunk — az nem baj; fő, hogy a főkapitányunk volt a közgyűlésen — igazsá és többsége.

Csendélet a Széchenyi-utcában. Vasárnap este 1/10 órakor Moises Lipót, városi javadalmi hivatalnok egy nőrokonával annak Széchenyi-utcai lakása előtt az utcán fel-

és alá sétálgatott. Megette három iparosforma legény jött, kik őt a járdáról lelőtték, majd, miután ő emiatt kikelt, nekiestek, kabátját letépték róla, botját eltörték és annak ezüst fogóját melyen M. A. monogram van, kalapjával együtt elvitték, *mialatt őt telleg bántalmazták*. Hangos segélykiáltásai dacára sehol egy lelket, sokkal kevésbé lehetett pedig rendőrt látni és ha véletlenül nem sikerült volna neki és kísérlőjének a kapuhoz jutni s azon bemenni, az illető támadók nyugodtan agyonverhették volna.

Csalás járattal. Popovits Dusan, ujvidéki lakos Buschbacher János indiai lakóstól a rumai vásáron lovat vett, de mert a járlatot még nem kapta meg, 10 koronát e címen visszatartott. Popovits Dusan tegnap pecsétetes utánvételes levelet kapott Buschbacher-től. Kivül rá volt írva: *tartalma: járlat, utánvét 10 korona 76 fillér*. Popovits kiváltotta a levelet, de abban járlat nem volt. Csalásért feljelentette az ujvidéki rendőrségnél Buschbacher-t, akit emiatt felelőségre fognak vonni.

Tolvaj marhakereskedő. Gyiszalov Sztévo és Czevits Gyóka, ujvidéki marhakereskedők együtt mentek el a szenttamási vásárra. Egyik szenttamási korcsmában együttes szobát béreltek és kora este lefeküdtek, hogy kora reggel kelhessenek. De amikor Gyiszalov Sztévo hajnalban felébredt, Czevits Gyóka már nem volt mellette és vele együtt eltűnt Gyiszalov 1500 korona készpénze is. A meglöpött marhakereskedő feljelentésére a tolvaj társat Adán elfogták és az ujvidéki ügyészségnek adták át.

Épülő Ujvidék. Legujabban Brenner Venedel, a Liszt Ferenc-utca 39. számú tíres telken létesítendő új házra, Billi József, a Futaki-utca 57. számú ház átalakítására, Mihailovich Jelenja, a Zmáj-Jovanovics-utca 29. sz. alatt építendő új házra és Mesz Frigyes, a Vármegye-utcában levő házához csatolandó udvari toldaléokra, Özvegy Kovács Jánosné a Tégla-utca 14. szám alatti házához melléképületet akar csatolni és ecélből a várostól építési engedélyt kért.

Katonai utóállítás. Az ujvidéki 6-ik es. és kir. hadkiegészítő parancsnokságnál a legközelebbi katonai utóállítást augusztus hó 5-én lesz. A szeptember havi utóállítást pedig szeptember 5-én tartják meg.

Hamis husz koronás. A futaki-utcai Schicht-féle szatócsüzletbe tegnapelőtt egy iparosnak látszó férfi némi apró bevásárlást eszközölt, melynek árát egy husz koronás bankjeggyel egyenlítette ki. Csak amikor az idegen már eltávozott volt, vette észre a szatócs, hogy az idegen hamis husz koronással fizetett. Üldözöbe vette az idegent, akit a „Fehér Ökör”-vendéglő előtt utol is ért. Kettőjük közt hangos szóváltás keletkezett, melynek igen sok nézője akadt. Az idegen azt állította, hogy a váltott összeget már elköltötte és így a pénzt vissza nem adhatja. A becsapott szatócs már-már lemondott arról, hogy pénzéhez jusson, amikor egy másik idegen, az előbbinek valószínűleg egyik bűntársa előlépett és a hamis husz koronásért egy valódi husz koronást adott. A szatócs a pénzt zsebre vágta és eltávozott. A nagyszámban összecsendült közönség pedig ahelyett, hogy a két idegent a rendőrségnek adta volna át és így a rendőrségnek ilyen pénzhamisítások felderítésében és üldözésében segítkezne, — elosztott. A rendőrség a hamis pénzt forgalomba hozó két idegen után erélyesen kutat.

Az izraelita hitközség küldöttsége a főispánnal.

F. hó 22-én az izr. hitközség előljáróságának és képviselőtestületének 10 tagu küldöttsége tisztelgett Dr Balla Aladár főispánnal abból az alkalomból, hogy a belügyminiszterium nem találta jóváhagyhatónak a m. évi decemberi közgyűlésnek azon egyhangu határozatát, melylyel városunk az izr. templom és iskola felépítésének költségeihez 20000 koronával hozzájárult.

A küldöttség szónoka, Dr. Freund Ödön hitközségi alelnök, élénk színekben ecsetelte

a hitközség szűkes anyagi helyzetét, új építkezések elodázhatlan szükségességét, azon hazafias és kulturális célt, melyet azok szolgálni hivatva vannak és rámutatott arra, hogy az izr. hitközség ezuttal először egyuttal egyszersmindenkorra óhajtja igénybe venni a városnak áldozatkészségét. Kérte a főispánt, kinék jóakaratu érdeklődése és fáradozása városunk minden közügye körül közismert, hogy a hitközség jogos és méltányos kérelmét úgy a város közönségénél mint a magas kormánytól vegye hathatós partfogásába.

A főispán a küldöttséget lekötelező szives-séggel fogadta. Válaszában hangsúlyozta, hogy eddig is a legnagyobb jóakarattal volt eltelve Ujvidék izr. vallásu polgársága iránt, melynek hazafias szelleme és együttérzése a város más vallásu polgárságával teljesen ismeretes előtte. Kijelentette, hogy a hitközség kérelmét a multban is támogatta a jövőben pedig mindent el fog követni annak teljesítése érdekében. Arra való tekintettel, hogy a többi hitfelekezettek a város részéről a multban bőséges anyagi támogatásban részesültek, míg az izr. hitközség ilyenben nem részesült, a kérelmet ez okból is feltétlenül teljesítendőnek mondotta. Végül a főispán általános érdeklődésre igényt tartó nagyfontosságú elvi kijelentést tett: közölte a küldöttséggel, hogy az iskolák államosításának eszméjével foglalkozik és minden erejével oda fog hatni, hogy az eszme megvalósuljon. A városi pótadót majdnem felével csökkentené az iskolák államosítása. A küldöttség lelkes éljenzéssel fogadta ezt a közlést mely újabb bizonyítéka dr. Balla Aladár főispán városunk érdekében folytatott nagyszabásu működésének. A küldöttség ezután Szalay Lajos kir. tanácsos polgármesternél is tisztelgett, aki szintén jóindulatáról biztosította.

Politikai főmunkatárs: Kalmár Antal dr.
Felelős szerkesztő: Mayer József.
Társzerkesztő: Medvetzky Imre dr.

Répa-Mag óvári, obendorfi és kora amerikai lófogó tengerik Karós és törpe babok. Gyorsfejlődési Poland china Magyar-bikák kan-cok, Pekingi gácsérok. Lámpanélküli költőgépek Pekingi kacsa-, emdei lud-, fehér és fekete Orpington toljásokra előjegyzéseket elfogad

gróf TELEKI ÁRVÉD
drassói uradalmi intézősége. u. p. Koncza.

Ribnyákon
BALLA és ROHONYI szőlők közt 1 1/2 hold beültetett prima szőlő eladó! Bővebbet a kiadóhivatalban.

Eladó berendezés
Márvány asztalok, plüsché padok, légszesz-lusterek, jégsekreány, kávéház, cukrászda vagy fodrásztűzlet részére azonnal eladó.

Hahn Sándor,
36. 10-3. Futaki-u. 13.

Eladó.
Egy kétfogatu igen jó karban lévő teherkocsi (Strafkocsi) továbbá egy alig használt szép Stayerkocsi két két üléses üléssel, Kovács Bálintnál, futaki-utca 67. 4-1.